

Korchun M.O. The situation in the Ukrainian labour market and its youth segment

Financial-economic crisis which had started since the fourth quarter of 2008 caused significant worsening of the Ukrainian labour market data and its youth segment, especially in the first quarter of 2009. In May 2009 economic data demonstrated that the deepest fall point had been passed and the economy started to recover gradually. As a result the situation in the Ukrainian labour market has improved till the end of 2009.

УДК 330.322.014 Асист. А.В. Сима; студ. Р.В. Ткачов; студ. М.М. Крочак;
студ. В.В. Грицик – НУ "Львівська політехніка"

**АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Формування і реалізація державної інноваційної політики, спрямованої на надання економічній системі України інноваційної орієнтації, потребує нових підходів, які базуються на врахуванні специфічних рис інноваційно-орієнтованої економіки. Розглянуто та досліджено особливості інноваційної політики держави, проаналізовано рівень інноваційної діяльності підприємств західного регіону на сучасному етапі розвитку національної економіки.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, регіональна політика, іноземні інвестиції, промислові підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інноваційної діяльності та проблеми, пов'язані зі створенням і запровадженням національної стратегії розвитку інноваційної сфери, а також регіональні особливості цього процесу розглядали у своїх працях такі науковці, як О. Кузьмін, А. Кузнецова, С. Князь, Ю. Макогон, М. Якубовський, Н. Кожевіна [1–4] та інші.

Постановка проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення у вивченні проблем інноваційної діяльності, сутнісної характеристики поняття "інноваційна діяльність", чинників, які на неї впливають, існує низка питань, що залишаються постійним об'єктом дискусій. Вимагається подальше дослідження формування і реалізації інноваційної політики, детальніше аналізування рівня інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку національної економіки. Гарантії уряду та зобов'язання органів державної влади з управління інноваційними процесами є однією з основних умов активізації інноваційної діяльності. Пошук можливостей вирішення цих проблем спрямований на підвищення ефективності регулювання інноваційної діяльності, аналізуванні рівня інноваційної активності підприємств західного регіону на сучасному етапі розвитку економіки.

Основний текст. На сьогодні Україну характеризує досить неоднорідна інноваційна активність регіонів. Частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, становила від 32,6 % до 3,1 %, при цьому більша за середню – у м. Києві, Харківській, Одеській, Чернівецькій, Івано-Франківській та Вінницькій областях, значно менша – у Рівненській, Сумській та Хмельницькій областях [2]. У Львівській області цей показник становить 15,8 % за середнього 14,2 % по Україні загалом. Це пояснюється регіональними особливостями впровадження інноваційних досягнень. Для врахування цих особливостей та ефективнішого запровадження інновацій у

виробництво, місцевій владі потрібно провадити індивідуальну політику розвитку інноваційної діяльності в регіоні.

Політика інноваційного розвитку регіону, як і будь-яка регіональна політика, повинна поєднувати інтереси як держави щодо регіонів, так і внутрішньо-регіональні інтереси. Наголосимо, що саме регіональна політика держави та місцевих органів влади, комітетів на місцевому рівні мають доповнювати одна одну та спрямовувати свої зусилля на досягнення спільної мети, а саме – формування інноваційного ринку держави, регіону.

Якщо розглядати формування інноваційної політики у західному регіоні, то за об'єкт дослідження можна вибрати Львівський регіон. Львівщина є областю індустріально-аграрного типу, де частка промисловості досить значна у структурі господарства. Для швидкого розвитку і раціонального розміщення підприємств цієї галузі в області є сприятливі передумови. Це багата сировинна база, великі резерви кваліфікованих трудових ресурсів, вигідне економіко-географічне положення. Якщо проаналізувати період з 1991 по 1997 рр., то можемо простежити, що у цей час спостерігався значний спад виробництва, який найбільше проявився саме у Львівській області. Загальний обсяг виробництва тут зменшився на 72 %. Причина цього – застаріле обладнання, орієнтація на військово-промисловий комплекс, економічна криза в Україні загалом, невизначеність нормативно-правової, законодавчої бази країни.

Протягом останніх років стала помітною позитивна тенденція до виходу з кризової ситуації. Зростає обсяг промислової продукції, починають працювати підприємства, які працювали частково в період кризи, здійснюється приватизація державних об'єктів. Продукція промислових підприємств стає конкурентоспроможною як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках завдяки підвищенню її якості. Враховуючи особливості структури промисловості Львівської області, можна виокремити групи інноваційно-активних підприємств за видами економічної діяльності та напрямками нововведень, що представлені в табл. 1.

Табл. 1. Інноваційно-активні промислові підприємства за напрямками інновацій та видами економічної діяльності у 2007 р.

Показники	Всього інноваційно-активних підприємств, шт.	Зокрема, мали витрати на шт.			
		Дослідження і розробки	Придбання інших зовнішніх знань	Придбання машин обладнання та ПЗ	Інше
Промисловість	127	20	11	98	28
Добувна промисловість	3	2	-	2	1
Переробна промисловість:	117	18	10	89	26
• харчова промисловість	34	1	4	26	8
• легка промисловість	8	1	-	6	2
• оброблення деревини	9	1	-	7	1
• хімічна промисловість	9	2	2	6	2
• металургійне виробництво	10	-	-	9	1
• машинобудування	23	10	3	16	6
• інші	24	3	1	19	6
Виробництво електроенергії, газу та води	7	-	1	7	1

Примітка: розраховано на основі статистичних даних.

У промисловості Львівської області переважають підприємства переробної промисловості, частка якої становить 92,13 %, тоді як частка добувної – лише 2,36 %. Причинами низької активності інноваційної діяльності на підприємствах добувної промисловості є: дешева робоча сила; потреба в оновленні всієї технологічної бази промисловості, нерентабельність і не конкурентоспроможність виробництва.

Потрібно зазначити й те, що лише 20 промислових підприємств області здійснювали власні дослідження та розробки. Аналізуючи статистичні дані, бачимо, що за період з 2000 по 2007 рр. майже 40 % загального обсягу нових технологій, потрібних для модернізації національної економіки, було придбано за кордоном. Цікавим також є те, що 20 % вітчизняного наукового потенціалу працює на іноземні замовлення [5]. Через це втрачаються авторські права на вітчизняну інтелектуальну власність – українські науковці працюють на іноземний капітал, тоді як Україна імпортує інноваційну продукцію, створену за національними розробленнями, сплачуючи велику інноваційну ренту. Через ці проблеми Україна поступово втрачає свої позиції на зовнішньому ринку інноваційної продукції, поступаючись державам з набагато меншим науково-інтелектуальним потенціалом. Як вихід з цієї ситуації, можна запропонувати впровадження державної підтримки національної науково-інноваційної сфери, підвищення оплати праці вітчизняним науковцям, поступово наближаючи її до світового рівня, надання підприємцям різноманітних пільг на запровадження своєї діяльності тощо.

У Львівській області основними напрямками запровадження інновацій є придбання машин, обладнання, установок. Вони становлять "левоу частку" у загальних витратах на інноваційну діяльність, тоді як власні науково-дослідні розробки становлять менше 5 %. Це зумовлено відсталістю інноваційної інфраструктури вітчизняної промисловості. Структуру розподілу витрат, які пов'язані з інноваційною діяльністю, показано на рис. 1.

Рис. 1. Загальний обсяг витрат на інновації за напрямками інноваційної діяльності

Як бачимо, впровадження інновацій потребує значних витрат. Джерелами фінансування цих витрат можуть бути власні кошти підприємства, кошти державних, місцевих та позабюджетних фондів, іноземні та вітчизняні інвестиції, кредитні кошти. Обсяг витрат за джерелами фінансування наведено у табл. 2.

Упродовж останніх років Львівщина гостро відчуває нестачу іноземних вкладень в інноваційну діяльність. Це зумовлено передусім світовою фінансовою кризою. Ризик втрати інвестованих коштів, зважаючи на нестабіль-

ну економічну та політичну ситуацію в Україні, є досить значним, тому іноземні інвестори неохоче виходять на національні ринки інноваційної продукції. Цю проблему можна розглядати як невдалі кроки встановлення національної стратегії інноваційного розвитку, за яких держава не надає жодних гарантій та підг для інвестування в національну економіку.

Табл. 2. Загальний обсяг витрат на інновації за джерелами фінансування

Всього витрат	Роки	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	тис. грн	29619,9	69682,4	64423,4	75858	72457,5	272507,9	296662,2
	%	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
зокрема за рахунок коштів:								
- власних	тис. грн	28926,9	40964,1	56208,1	62233,2	58855,2	174577,9	253819
	%	97,66 %	58,79 %	87,25 %	82,04 %	81,23 %	64,06 %	85,56 %
- державного бюджету	тис. грн	-	130,8	-	98,3	4000,0	49634,6	7155,9
	%	-	0,19 %	-	0,13 %	5,52 %	18,21 %	2,41 %
- місцевих бюджетів	тис. грн	-	-	13,3	215	47,8	-	376
	%	-	-	0,02 %	0,28 %	0,07 %	-	0,13 %
- позабюджетних фондів	тис. грн	433	231	-	-	-	-	-
	%	1,46 %	0,33 %	-	-	-	-	-
- вітчизняних інвесторів	тис. грн	-	53	55	77,5	-	5851,1	3007,5
	%	-	0,08 %	0,09 %	0,10 %	-	2,15 %	1,01 %
- іноземних інвесторів	тис. грн	-	18547	-	-	-	1241,4	2,4
	%	-	26,62 %	-	-	-	0,46 %	0,001 %
- кредитів	тис. грн	-	9547,5	8147	13234	9554,5	41202,9	32301,4
	%	-	13,70 %	12,65 %	17,45 %	13,19 %	15,12 %	10,89 %
- інших джерел	тис. грн	260	209	-	-	-	-	-
	%	0,88 %	0,30 %	-	-	-	-	-

Примітка: розраховано на основі статистичних даних.

Основою інноваційного процесу в Львівській області за період з 2001-2008 рр. були власні кошти підприємців. У 2001 р. частка власних коштів у структурі валових витрат на інновації становила максимальне значення 97,66 % (28926,9 тис. грн), тоді як в 2003 р. вона сягнула мінімального значення – 58,79 % (40964,1 тис. грн). Порівняння витрат на інноваційну діяльність показано на рис. 2. Аналізуючи період з 2003 по 2006 рр., загальні витрати на інноваційну діяльність у Львівській області перебували на однаковому рівні. У 2007 р. значно збільшилися витрати в інноваційну діяльність (на 276,09 %), порівняно з 2001 р. – на 820,02 %.

Рис. 2. Графік залежності витрат на інноваційну діяльність

Одним із найхарактерніших показників ефективності інноваційної діяльності є обсяг експорту високотехнологічної інноваційної продукції на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Основні показники інноваційної активності підприємств Львівської області за період 2006-2008 рр. наведено у табл. 3.

Табл. 3. Інноваційна активність підприємств Львівської області за видами діяльності

Показники	Кількість інноваційно-активних підприємств, од.			у % до загальної кількості промислових підприємств			Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн			Обсяг інноваційних витрат у промисловості, млн грн		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Всього для промислових підприємств	62	127	101	8,4	15,8	12,1	423,6	1064,2	627,1	72,5	272,5	296,7
Харчова промисловість	14	34	22	9,5	23,4	14,7	146,8	457,5	391,6	44,9	51,4	68,7
Легка промисловість	4	8	6	5,2	8,8	6,5	2,2	0,8	0,4	0,8	7,6	0,5
Оброблення та виробництво виробів з деревини	3	9	8	7,1	16,7	13,6	12,2	5,4	8,8	0,4	0,8	3,8
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	6	9	8	10,9	16,1	12,7	33,5	48,7	15,2	4,3	4,8	8,9
Виробництво коксу і нафтопереробних продуктів	-	1	1	-	14,3	20	-	-	-	-	53,8	114,9
Хімічна та нафтохімічна промисловість	6	9	14	11,5	14,3	21,5	27,5	35,4	35,3	5,2	37,9	17,7
Металургійне виробництво	2	10	8	5,9	21,7	14	1,1	6,9	18,2	2,4	29,9	30,8
Машинобудування, ремонт та монтаж машин та устаткування	14	23	16	14,3	22,5	16	195,5	499,3	144,4	10,2	59,3	11,9
Інші галузі промисловості	13	24	18	12,5	17,9	11,5	4,8	10,2	13,2	4,3	27	39,5

Примітка: розраховано на основі статистичних даних.

Львівська область експортує значну частку інноваційної продукції України. Якщо розглядати галузі промисловості, то найбільшим експортером є легка промисловість, що становить 92,1 % (табл. 4) до загального обсягу експорту продукції галузі, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції 80,4 %, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів 72,3 %. Такі високі відносні показники свідчать, що інноваційна діяльність у цих галузях, саме на Львівщині, розвивається найкраще, враховуючи те, яку частку експорту вони займають.

Табл. 4. Кількість підприємств та обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України за видами економічної діяльності

Показники	Підприємства, експортери інноваційної продукції, од.	Обсяг експорту інноваційної продукції	
		тис. грн	до загального обсягу експорту продукції галузі, %
Переробна промисловість	19	155155,5	14,6
Харчова промисловість	2	1252,1	0,3
Легка промисловість	1	714	92,1
Оброблення деревини та виробництво виробів з дерева	2	3150,9	58,6
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	1	26195,7	53,8
Хімічна та нафтохімічна промисловість	1	1525,4	4,3
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1	289,8	80,4
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	2	4973,1	72,3
Машинобудування, ремонт та монтаж машин та устаткування	6	111308,9	22,3
Інші галузі промисловості	3	5745,6	65,7

Примітка: розраховано на основі статистичних даних.

Якщо розглядати абсолютні показники, то лідером експорту інноваційної продукції по Львівській області є переробна промисловість (155155,5 тис. грн), одразу за нею йде машинобудування (111308,9 тис. грн). За кількістю підприємств і за часткою експорту інновацій ці галузі посідають у промисловому комплексі Львівщини перші місця. Враховуючи це, можна стверджувати, що інноваційна діяльність цих галузей по Україні є найбільш розвиненою.

Висновки. Отже, для того, щоб будь-яка продукція Львівського регіону була конкурентоспроможною на ринку, потрібно звертати увагу на два основних чинники – якість і ціну. І саме зараз, коли світова криза "вдарилася по гаманцях" споживачів, вони особливо ретельно вибирають потрібні їм товари і зважають на ці показники. Зрозуміло, щоб підвищити якість і водночас зменшити ціну, без інновацій не обійтися. У той час, коли великі підприємства, корпорації вводять тимчасову структуру, внутрішній венчур, які займаються розробленням інновацій, тестуванням і в підсумку "втіленням в життя" новинок ще не випробуваних на практиці, малі підприємства не мають можливості розробляти, а потім ще й впроваджувати інноваційні розробки через те, що все це супроводжується великими витратами

Саме тому в умовах світової фінансової кризи керівництву країни потрібно визначитися з оптимальними напрямками асигнувань державних коштів в інноваційний процес. Затвердження загальнодержавної стратегії розвитку інноваційної діяльності дасть змогу Україні визначити пріоритетні шляхи майбутніх перетворень у сфері інновацій, а найголовніше – це дасть змогу

поступово і цілеспрямовано змінювати національне законодавство для потреб майбутніх позитивних змін.

Отже, для переходу України на інноваційний шлях розвитку потрібно підвищити інноваційну активність національної промисловості, пристосувати науково-дослідний комплекс до умов ринкового господарства, підсилити взаємодію державного і приватного секторів. Цей перехід повинен бути виваженим і базуватися на створенні власної моделі інноваційного розвитку.

Література

1. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова / за ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. – Л. : Изд-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
2. Макогон Ю. Розвиток національного ринку інновацій / Ю. Макогон, Т. Медведкін // Наука та інновації. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 81-83.
3. Якубовський М. Науково-інноваційне забезпечення модернізації української промисловості // Наука та інновації. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 83-84.
4. Кожевіна Н. Проблеми та негативні тенденції інноваційного розвитку економіки України / Н. Кожевіна, В. Яремій // Наука та інновації. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 87-88.
5. Наукова та інноваційна діяльність Львівщини // Статистичний зб. Держкомстат. України. – Львів : Головне управління статистики у Львівській області, 2008. – 112 с.

Сымак А.В., Ткачов Р.В., Крочак М.М., Грыцык В.В. Анализ показателей инновационной деятельности Львовской области

Формирование и реализация государственной инновационной политики, направленной на оказание экономической системе Украины инновационной ориентации, требует новых подходов, базирующихся на учете специфических черт инновационно-ориентированной экономики. Рассмотрены и исследуются особенности инновационной политики государства, проанализирован уровень инновационной деятельности предприятий западного региона на современном этапе развития национальной экономики.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, региональная политика, иностранные инвестиции, промышленные предприятия.

Symak A.V., Tkachov R.V., Krochak M.M., Hrytsyk V.V. Analysis of indicators of innovation activities Lviv region

Development and implementation of innovation policy, aimed at providing economic system of Ukraine innovation orientation, requires new approaches based on consideration of specific features of innovation-oriented economies. In this article reviewed and peculiarities of innovation policy, analyzed the level of innovation activity of enterprises of the western region at the present stage of development of national economy.

Keywords: innovation, innovation activity, regional policy, foreign investment, industrial enterprises.

УДК 330.101.316.422

Ст. викл. П.В. Скотний, канд. екон. наук –
Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка

КРЕАТИВИ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНДИВІДУАЛІЗМУ В ПЕРСПЕКТИВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Досліджено проблему методологічного індивідуалізму, фундаментального принципу не лише в пізнанні економіки, а й всіх суспільних наук. Методологічний індивідуалізм – це теоретична конструкція, котра відкриває шлях до адекватного переосмислення новітніх соціоекономічних та суспільно-політичних явищ і трансформацій. Методологічний індивідуалізм виходить з того, що не лише на початку, а й сис-